

แนวทางการประเมินเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Assessment Guidelines for Promoting Moral Intelligence
for Lower Secondary Students

อัจศรา ประเสริฐสิน¹ และ กมลทิพย์ ศรีหาเศษ²

Ujsara Prasertsin¹ and Kamontip Srihaset²

¹สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Education and Psychological Test Bureau Srinakharinwirot University

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²Faculty of Education Ramkhamhaeng University

¹Corresponding Author

Email: ubib_p@hotmail.com

Received October 24, 2022; Revised December 29, 2022; Accepted February 3, 2023

Abstract

The purposes of this research were: 1) to determine criteria for moral intelligence assessment and guidelines for presenting the results of the moral intelligence assessment to lower secondary school students; and 2) to search for guidelines to promote moral intelligence for lower secondary school students. The sample was 14 educational and academic experts and 2,000 lower secondary students from 25 schools across the country, selected by purposive sampling. The tools used for collecting data are focus group conversation note forms and assessing moral intelligence. The data were analyzed using frequency, mean, standard deviation, and content analysis. The research results were found as follows: 1) For moral intelligence, there are three important issues: (1) defining moral intelligence assessment criteria; (2) recording and reporting results; and (3) reviewing the quality of measurement manuals. 2) In searching for guidelines to promote them, it was found that there should be a clear, easy-to-understand report on results that was easy to use for all groups. A T-score assessment should be developed by the program. Organizations should play a common role in integrating policy into action, propelling, supporting, and managing learning through a variety of techniques while taking into account the suitability of the age range.

Keywords: Moral intelligence; Norm; Lower Secondary Students

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) กำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) ค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและนักวิชาการ จำนวน 14 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จาก 25 โรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 2,000 คน โดยการกำหนดขนาดแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และประเมินความฉลาดทางจริยธรรม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดทางจริยธรรม มีประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ (1) เกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม (2) การบันทึกและรายงานผล และ (3) การตรวจสอบคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัด 2) แนวทางการส่งเสริม พบว่า ควรมีการรายงานผลที่ชัดเจนเข้าใจง่าย สะดวกต่อการใช้งานสำหรับทุกกลุ่ม ควรจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการประเมินด้วยมาตราวัด T-score องค์การควรมีบทบาทร่วมกันในการบูรณาการเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ ร่วมขับเคลื่อน สนับสนุน และการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย และคำนึงถึงความเหมาะสมตามช่วงวัย

คำสำคัญ: ความฉลาดทางจริยธรรม; เกณฑ์ปกติ; นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในต่างประเทศ ซึ่งได้เริ่มตระหนักถึงจริยธรรมของบุคคล รวมถึงผู้เรียน นักศึกษา มากขึ้น เนื่องจากการเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญของมนุษย์ในการเรียนรู้ จากประสบการณ์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ แนวทางในการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เนื่องจาก ความฉลาดทางจริยธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งในการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแบบองค์รวมในการช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถ จิตสำนึก มโนธรรมของตัวเอง แยกแยะ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การดำรงอยู่ของสังคมสร้างความสัมพันธ์และพฤติกรรมทางความฉลาดทางจริยธรรมในสถาบันการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพ หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อไปประกอบอาชีพ (Rodney, 2010; Beheshtifar, Esmali & Nekoie. Moghadam, 2011) โดยเรียกสิ่งที่วัดจริยธรรมนี้ว่า ความฉลาดทางจริยธรรม ซึ่งคำว่า “Moral Quotient” MQ หรือที่รู้จักกันทั่วไปในบริบทของประเทศไทยว่า “ความฉลาดทางจริยธรรม” นอกจากนี้ ยังมีคำที่ใช้ในความหมายเดียวกันคือ “ความเฉลียวฉลาดในการทำความดี” หรือ “ความเฉลียวฉลาดในด้านศีลธรรม” (Koosirivichian, 2007) แต่ในบริบทของต่างประเทศนั้น นักวิจัยส่วนใหญ่นิยมใช้คำว่า “Moral Intelligence” MI นอกจากนี้ Borba (2001 Cited in Faramarzi et al., 2014) ให้นิยามความฉลาดทางจริยธรรมว่าเป็นความสามารถที่จะเข้าใจถูกผิด มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในเชิงจริยธรรม และปฏิบัติตนให้ประพฤติตนในทางที่ถูกต้องและมีเกียรติ Lennick & Kiel (2005) นิยามความฉลาดทางจริยธรรมว่า “เป็นความสามารถทางจิตในการกำหนดว่าหลักการสากลของมนุษย์ ควรนำไปใช้กับ

ค่านิยม เป้าหมาย และการกระทำของเราอย่างไร" ความฉลาดทางจริยธรรมมีมิติที่แตกต่างกัน ซึ่งหนึ่งในกลวิธีที่มีประสิทธิภาพสำหรับใช้ในการป้องกันหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ก็คือ การสร้างความฉลาดทางจริยธรรมให้เป็นภูมิคุ้มกันหล่อหลอมอยู่ในตัวตน อารมณ์ จิตใจ และในสังคมของบุคคล ให้มีพฤติกรรมที่มีจริยธรรม รู้ผิดชอบ มีคุณธรรมนำชีวิต มีวิถีชีวิตแบบปฏิบัติดี นำพาชีวิตให้มีความสุข ทั้งนี้เนื่องจากความฉลาดทางจริยธรรมเป็นแขนงหนึ่งของความฉลาดทางปัญญา ที่มีความโดดเด่นและได้รับความสนใจในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่ในทางตรงกันข้ามขอบเขตความรู้ของสังคมเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมยังมีจำกัด ทำให้นักวิชาการสนใจปรากฏการณ์นี้ เพื่อมุ่งแสวงหาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมนี้

Borba เป็นนักจิตวิทยาการศึกษาบุคคลแรก ที่เริ่มศึกษาความฉลาดทางด้านจริยธรรม เรื่อง Moral Intelligence: Parents Do Make A Difference (Borba, 2001) และเป็นพื้นฐานทางการศึกษา พบว่า พ่อแม่ หรือผู้ปกครองสามารถทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ช่วงวัยที่สับสน และเป็นช่วงวัยที่มีปัญหาโดยเฉพาะวัยรุ่นบางรายอาจมีพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสมสังเกตได้จากลักษณะพฤติกรรมและอาการแสดงออกที่ไม่ปกติของแต่ละบุคคล ซึ่งการฝึกให้บุคคลมีความฉลาดทางจริยธรรม มีรายงานการวิจัย ที่รับรองแล้วว่า ความฉลาดทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดได้ โดยผู้ที่มิบทบาทสำคัญที่สุดและเป็นผู้ที่ช่วยให้บุคคลเหล่านั้นได้เรียนรู้ได้ดีที่สุดนั่นก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ใช่ครูอาจารย์อย่างที่เข้าใจกัน แต่พ่อแม่ ผู้ปกครองมักละเลยต่อบทบาทในฐานะผู้สั่งสอนให้เกิดความฉลาดทางจริยธรรม

นอกจากนี้ Kohlberg ได้ทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง และพบว่าบุคคลจะสามารถพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่ 6 คือ หลักการยึดอุดมคติสากล เมื่อการพัฒนาความคิด สถิติปัญญาสมบูรณ์ ซึ่งอย่างรวดเร็วที่สุดคือ อายุ 13 ปี และมีเพียง 25% ของมนุษย์ในโลกเท่านั้นที่สามารถพัฒนาเกินขั้นที่ 4 คือ หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม (Kohlberg & Ryncacz, 1990) จากที่กล่าวมาพบข้อสรุปที่น่าเชื่อถือได้ว่า สถิติปัญญาของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างมาก เป็นส่วนสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางจริยธรรมอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาจริยธรรมในระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) ซึ่งเป็นระดับที่เกิดขึ้นในเด็กช่วงอายุ 10-16 ปี แต่เนื่องจาก นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงรอยต่อของระดับจริยธรรมจากระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) ไปสู่ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-Convention) อีกทั้งนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ถือเป็นวัยที่เรียกว่าเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ดังนั้น การศึกษาจริยธรรมในระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) ซึ่งเป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม หากจริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้ บุคคลจะกระทำการใด ๆ โดยอ้างกฎระเบียบ เป็นสำคัญ โดยไม่สนใจประโยชน์ส่วนรวม ศีลธรรมและจริยธรรมเป็นประเด็นสำคัญที่นักปรัชญา นักการศึกษา นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ต่างให้ความสำคัญ และร่วมกันหาแนวทางเพื่อพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของสมาชิกในสังคม ซึ่งในที่นี้ต่างมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การวิจัยของ Abdellatif (2022) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางจริยธรรมกับการรับรู้สิทธิอันพึงได้รับทางวิชาการและผลการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมมีความสำคัญสำหรับการปลูกฝังพฤติกรรมที่เป็นพลเมืองดีของสังคม โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ถือเป็นวัยที่เรียกว่าเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อหากจริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้ บุคคลจะกระทำการสิ่งใดอย่างขาดคุณธรรมและจริยธรรม ดัง

ปรากฏในการวิจัยของ Jaikla, Worakham and Ingard (2012) ที่ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดมหาสารคาม แต่ทั้งนี้ การพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น มีประเด็นที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่งคือ การประเมินความฉลาดทางจริยธรรมนั้น นอกจากต้องใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว เกณฑ์การประเมินก็ควรมีความถูกต้องเพื่อให้ได้ผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมที่มีความถูกต้อง อันจะนำมาสู่การค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป ด้วยเหตุผลที่กล่าวในข้างต้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลจากการดำเนินการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ตั้งแต่พ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน ตลอดจนหน่วยงาน ผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ ภูมิภาค และพื้นที่ เพื่อกำหนดแผนการพัฒนารส่งเสริมคุณลักษณะที่เกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. กำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed method research) ช่วงแรกจะเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากโรงเรียนในภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทย และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม และประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม ด้วยวิธีการทำแบบวัดกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา นักวิชาการการศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน ภาคใต้ จำนวน 4 โรงเรียน ภาคเหนือ จำนวน 5 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 โรงเรียน และภาคกลางและตะวันออก จำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 25 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 25 โรงเรียน จำนวน 2,000 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนมิถุนายน 2564 ถึง เดือนพฤษภาคม 2565

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม

ความฉลาดทางจริยธรรม” ซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือตัวแปรสำคัญที่เป็นเป้าหมายในการศึกษา โดยคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่แทรกอยู่ในแนวทางดั้งเดิมเกี่ยวกับการวัดและประเมินความฉลาดหรือเชาวน์ปัญญาทั่วไป ต่อมาได้มีนักวิชาการเปลี่ยนมุมมองโดยใช้มุมมองร่วมสมัยเกี่ยวกับการวัดความฉลาดหรือเชาวน์ปัญญา เช่น ทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner (1983) จัดเป็นตัวอย่างหนึ่งของทฤษฎีที่เชื่อว่าบุคคลมีคุณลักษณะต่าง ๆ ได้หลายลักษณะที่เกิดขึ้นได้พร้อมกัน การศึกษาและวิเคราะห์ความฉลาดทางจริยธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นว่าขอบเขตทางจริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของบุคคล และความฉลาดทางจริยธรรมนี้ยังเชื่อมโยงกับคุณลักษณะอื่น ๆ

ความฉลาดทางจริยธรรมเป็นโครงสร้างที่มีความซับซ้อนของกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ ที่ต้องใช้ความเข้าใจ การให้เหตุผล การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และพฤติกรรมสำนึกในการเรียนรู้ แต่จากข้อมูลการวิจัยที่มีอยู่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความฉลาดทางจริยธรรมนั้นยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา Lennick & Kiel (2005) ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม โดยไม่เพียงแต่จัดพิมพ์หนังสือชื่อ “Moral Intelligence: Enhancing business performance and leadership success” แต่ยังมีผลงานวิจัยที่หลากหลาย โดย Lennick & Kiel ได้ระบุเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม ว่าเป็น "ความสามารถทางจิตในการกำหนดว่าหลักการสากลของมนุษย์ควรนำไปใช้กับเป้าหมาย ค่านิยม และการกระทำของตนเองอย่างไร" จากแนวคิดของ Lennick & Kiel ที่กล่าวว่าการรู้ถูกผิดไม่ใช่แก่นแท้ของความฉลาดทางจริยธรรม โดยหมายรวมถึง การทำแทนที่จะรู้คือแก่นแท้ ปัจเจกบุคคลมีศักยภาพที่จะประพฤติตนในทางจริยธรรมโดยชอบในสิ่งที่ถูกหรือผิด หลักการสากลเป็นรากฐานของความฉลาดทางจริยธรรม และได้รับการยอมรับว่าเป็นความเชื่อที่จำเป็นสำหรับความประพฤติของมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรม (Lennick & Kiel, 2005)

สรุปได้ว่า ความของฉลาดทางจริยธรรมนี้ ครอบคลุมการวัดความฉลาดทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ซึ่งหากบุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาสูงจะทำการเลือกปฏิบัติในทางจริยธรรมด้านดีที่คล้ายคลึงกัน

องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

Borba (2001) เป็นนักจิตวิทยาการศึกษาที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ความฉลาดทางจริยธรรม และนำเสนอแนวคิด 3 แนวคิด และองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ และขั้นตอนในการสอน 3 ขั้นตอนแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีแนวคิดหลักให้ผู้เรียน เข้าใจในบริบทความสามารถของความฉลาดทางจริยธรรมในประเด็นหลัก ดังนี้ 1. ความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่ถูกหรือผิด (The ability to distinguish right and wrong) 2. การเสริมสร้างและตระหนักถึงความยึดมั่นทางจริยธรรมที่มั่นคง (The establishment and maintenance of strong ethical beliefs) และ 3. ความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามความเชื่อเหล่านี้ในแนวทางของความซื่อสัตย์ (Willingness to act on these beliefs in an honorable way) การเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ขั้นที่ 1 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนตระหนักว่าในตอนนี้ บอกรวมถึงและความรู้สึกในปัจจุบันขณะ ของตนได้ ขั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กหรือผู้เรียนไวต่อการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น ขั้นที่ 3 พัฒนาให้เด็กหรือผู้เรียนมีความเห็นรู้สึกอกเห็นใจ ด้วยการคิดและรู้สึกในมุมมองของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 ด้านความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) รู้ว่าอะไรถูก อะไรควรทำและทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควร ชั้นที่ 1 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนแยกแยะ ระหว่างสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่เหมาะสม สิ่งที่ดีและไม่ดี ชั้นที่ 2 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนเข้มแข็งกล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง แนะนำพฤติกรรมที่ดีงามเหมาะสมให้แก่เด็กหรือผู้เรียน ชั้นที่ 3 สอนหรือเสริมสร้างวินัยทางจริยธรรมเพื่อให้เด็กหรือผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ถูกจากสิ่งที่ผิด

องค์ประกอบที่ 3 ด้านบังคับใจตนเอง (Self-Control) ตั้งกฎเกณฑ์ให้คิดและกระทำ แต่สิ่งที่ถูกที่ควรชั้นที่ 1 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนรู้จักบังคับใจตนเองให้เลือกกระทำแบบจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง ชั้นที่ 2 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนรู้จักกระตุ้นตนเอง สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ชั้นที่ 3 สอนเด็กหรือผู้เรียนให้รู้จักบริหารจัดการกับสิ่งยั่วยักที่ทำให้หลงผิด รู้จักคิดก่อนทำ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านเคารพผู้อื่น (Respect) ให้เกียรติและสามารถมาหาผู้อื่น ชั้นที่ 1 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนเข้าใจความหมายของการเคารพผู้อื่นด้วยการสอนและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ชั้นที่ 2 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนรู้จักเคารพกฎระเบียบ รู้จักระงับยับยั้งการต่อต้านแบบรุนแรง ชั้นที่ 3 สอนเด็กหรือผู้เรียนให้รู้จักรักษากริยา สุภาพอ่อนโยนอยู่เสมอ

องค์ประกอบที่ 5 ด้านความมีเมตตา (Kindness) แสดงความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทรผู้อื่น ชั้นที่ 1 สอนเด็กหรือผู้เรียนให้เข้าใจความหมายและให้มีความเมตตา กรุณา ชั้นที่ 2 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนเป็นคนใจกว้าง รู้จักแบ่งปัน ชั้นที่ 3 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนกล้าที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งให้เห็นถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นตามมา

องค์ประกอบที่ 6 ด้านความอดทน อดกลั้น (Tolerance) เคารพสิทธิและยอมรับพฤติกรรมของผู้อื่นแม้จะไม่เห็นด้วย ชั้นที่ 1 เป็นต้นแบบ อบรมสั่งสอนให้เด็กหรือผู้เรียนรู้จักอดทน อดกลั้น ตั้งแต่เป็นเด็กเล็กชั้นที่ 2 แสดงความชื่นชม ยกย่องเมื่อเด็กหรือผู้เรียนรู้จักอดทน อดกลั้นได้ ชั้นที่ 3 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนรู้จักต่อต้าน พฤติกรรมเลียนแบบ ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

องค์ประกอบที่ 7 ด้านยุติธรรม (Fairness) เปิดใจกว้าง เลือกรับปฏิบัติในวิถีที่เป็นธรรม ชั้นที่ 1 ปฏิบัติต่อเด็กหรือผู้เรียน อย่างเสมอภาค ชั้นที่ 2 ช่วยเด็กหรือผู้เรียนให้เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนแบบยุติธรรม ชั้นที่ 3 สอนให้เด็กหรือผู้เรียนกล้าที่จะยืนหยัด ต่อต้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค

Lennick & Kiel (2005) ได้กล่าวถึงเรื่อง “ความฉลาดทางจริยธรรม” (Moral Intelligence) ในหนังสือเรื่อง Moral Intelligence: Enhancing Business Performance and Leadership Success แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (Integrity) ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านความเมตตา กรุณา (Compassion) และด้านการให้อภัย (Forgiveness) ซึ่งใช้ในการประเมินระดับความฉลาดทาง จริยธรรมของบุคคล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) การบังคับใจตนเอง (Self-Control) การเคารพผู้อื่น (Respect) ความมีเมตตา (Kindness) ความอดทน อดกลั้น (Tolerance) และความยุติธรรม (Fairness) หากมีการนำไปประยุกต์ใช้กับเด็กหรือผู้เรียนในปกครอง ตั้งแต่เด็กเล็กแล้ว ก็น่าจะมีผลที่จะทำให้เด็กได้เติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพ เป็นประชากรที่ไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคมและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างผู้ที่มีความฉลาดเชิงจริยธรรม โดยในงานวิจัยนี้ ได้นำแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Lennick & Kiel (2005 & 2011) มาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยได้ประกอบกันกับข้อมูลที่จะได้ในระยะที่ 1 ที่ได้ดัดแปลงชี้ความฉลาดทางจริยธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ระหว่างวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางแบบสำรวจบุกเบิก – เป็นลำดับ (Exploratory-Sequential Approach) แบบการออกแบบการพัฒนาวิธีการ (Treatment-Development Design) โดยทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพในขั้นตอนของการศึกษาตัวเองซึ่งความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การประเมินเกณฑ์ตัวเองซึ่งพร้อมคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณทำการศึกษาในขั้นตอนของการพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการประเมินเกณฑ์ตัวเองซึ่งพร้อมคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยวิธีดำเนินการ 2 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ขั้นตอนการวิจัยแต่ละระยะมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การประเมินเกณฑ์ตัวเองซึ่งพร้อมคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเกณฑ์ตัวเองซึ่งพร้อมคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการวิจัยตัวเองซึ่งความฉลาดทางจริยธรรมและการพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นขั้นตอนที่ 2 การประเมินเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม พร้อมคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ มาประเมินหาคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเกณฑ์ปกติพร้อมการแปลความหมาย รวมถึงคู่มือการใช้งานแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเพื่อหาเกณฑ์ของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนและประเมินจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน จากนั้นจึงปรับแก้ตามคำแนะนำ ทำให้ได้เกณฑ์ปกติ การแปลความหมาย และคู่มือของแบบวัดที่มีคุณภาพ

ระยะที่ 2 การค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะนี้จะทำควบคู่ไปกับระยะที่ 1 โดยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน เช่นเดียวกัน เพื่อถอดองค์ความรู้ แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสนทนากลุ่มเพื่อหาเกณฑ์ปกติและคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน และ 2) แบบประเมินคุณภาพคู่มือการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. แบบสนทนากลุ่มเพื่อหาเกณฑ์ของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน และค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 สร้างข้อคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อหาเกณฑ์วัดบ่งชี้ความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน และค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลน้ำหนักองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรม ตามความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนแต่ละด้าน

1.2 นำแบบสนทนากลุ่มไปให้ที่ปรึกษาโครงการตรวจสอบ จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วนำแบบสนทนากลุ่มไปเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน พร้อมสรุปความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ

2. แบบประเมินคุณภาพคู่มือการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน

2.1 สร้างแบบประเมินคุณภาพคู่มือการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้รูปแบบมาตรฐานการประเมินของ Stufflebeam ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง

2.2 นำแบบประเมินคุณภาพคู่มือไปให้ที่ปรึกษาโครงการตรวจสอบ จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วนำแบบประเมินคุณภาพคู่มือไปเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน พร้อมสรุปความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาจมาจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้อาจทำการวิเคราะห์ไปเป็นข้อมูลเพื่อศึกษาเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และประเมินคุณภาพคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินรูปแบบตามมาตรฐานการประเมินของ Stufflebeam โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับคุณภาพและการนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) 2) การจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่ โดยใช้กรอบแนวคิดการสังเกตปรากฏการณ์ทางสังคมของ Lofland (1971 as cited in Chantavanich, Laodumrongchai & Stringer, 2016) 3) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย คือ วิธีการสร้างข้อสรุปทั่วไปที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล โดยใช้กรณีศึกษาและแหล่งข้อมูลในการหาลักษณะร่วมของรูปธรรมจำนวนหนึ่งเพื่อทำข้อสรุปว่ารูปธรรมเหล่านั้นมีลักษณะอะไร เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เรียบเรียงนำเสนอข้อมูลการวิจัยแบบพรรณนา (description) และ การพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)

ผลการวิจัย

1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1) ผลการสร้างเกณฑ์ปกติวิสัย (norms) การประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครั้งนี้ นำเสนอเกณฑ์การประเมินแบบอิงกลุ่ม โดยการนำเสนอเกณฑ์ปกติวิสัย (norms) ด้วยคะแนนปกติ (Normalized T-score: T) พร้อมเกณฑ์มาตรฐานการจำแนกระดับความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ระดับ พบว่า จากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2,000 คน นำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นดังนี้

1.1) ผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามความคิดเห็นและการปฏิบัติ ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.955$) มีการกระจายน้อยโดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.576 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) เท่ากับ 14.566 เมื่อพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลพบว่า ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) เป็นลบ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมในภาพรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยและมีการกระจายของข้อมูลสูง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามความคิดเห็นและการปฏิบัติ

องค์ประกอบ	n	M	SD	CV (%)	Min	Max	Sk	Ku
1. ความเท่าเทียมกัน	1,997	4.088	0.610	14.917	1.33	5.00	-0.549	-0.037
2. ความเอาใจใส่	1,997	3.999	0.651	16.282	1.83	5.00	-0.331	-0.540
3. การมีศีลธรรม	1,997	3.832	0.651	16.976	1.83	5.00	-0.078	-0.522
4. ความอดทน	1,997	3.895	0.671	17.219	1.50	5.00	-0.234	-0.507
5. การควบคุมตนเอง	1,997	3.931	0.674	17.149	1.17	5.00	-0.273	-0.509
6. ความเมตตากรุณา	1,997	3.988	0.685	17.179	1.17	5.00	-0.415	-0.378
ภาพรวมความฉลาดทางจริยธรรม	1,997	3.955	0.576	14.566	1.56	5.00	-0.258	-0.403

1.2) ผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามสถานการณ์เชิงเหตุผล ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.958$) มีการกระจายน้อยโดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.712 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) เท่ากับ 17.985 เมื่อพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลพบว่า ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) เป็นลบ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามสถานการณ์เชิงเหตุผลในภาพรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยและมีการกระจายของข้อมูลสูง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามสถานการณ์เชิงเหตุผล

องค์ประกอบ	n	M	SD	CV (%)	Min	Max	Sk	Ku
1. ความเท่าเทียมกัน	1,997	4.059	0.719	17.710	1.00	5.00	-0.431	-0.469
2. ความเอาใจใส่	1,997	3.859	0.817	21.172	1.00	5.00	-0.302	-0.437
3. การมีศีลธรรม	1,997	3.886	1.095	28.173	1.00	5.00	-1.027	0.421
4. ความอดทน	1,997	3.993	0.793	19.866	1.00	5.00	-0.532	-0.079
5. การควบคุมตนเอง	1,997	3.981	0.918	23.055	1.00	5.00	-0.695	-0.138
6. ความเมตตากรุณา	1,997	3.972	0.787	19.814	1.00	5.00	-0.507	-0.095
ภาพรวมความฉลาดทางจริยธรรม	1,997	3.958	0.712	17.985	1.00	5.00	-0.388	-0.640

1.3) ผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามสถานการณ์เชิงการแสดงพฤติกรรม ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 58.260 ($M = 58.260$) มีการกระจายค่อนข้างมากโดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 6.778 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) เท่ากับ 11.635 เมื่อพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลพบว่า ค่าความเบ้ (Sk) เป็นลบ และค่าความโด่ง (Ku) เป็นบวก แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามสถานการณ์เชิงการแสดงพฤติกรรมในภาพรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยและมีการกระจายของข้อมูลน้อย รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยข้อคำถามสถานการณ์เชิงการแสดงพฤติกรรม จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	n	M	SD	CV (%)	Min	Max	Sk	Ku
1. ความเท่าเทียมกัน	1,997	10.516	1.277	12.147	5.00	12.00	-1.220	1.877
2. ความเอาใจใส่	1,997	13.605	2.063	15.160	5.00	15.00	-1.627	1.902
3. การมีศีลธรรม	1,997	11.028	1.733	15.714	4.00	12.00	-1.916	2.784
4. ความอดทน	1,997	7.760	1.340	17.268	3.00	9.00	-1.157	0.849
5. การควบคุมตนเอง	1,997	7.545	1.440	19.090	3.00	9.00	-0.943	0.227
6. ความเมตตากรุณา	1,997	7.806	1.204	15.425	3.00	9.00	-1.065	1.067
ภาพรวมความฉลาดทางจริยธรรม	1,997	58.260	6.778	11.635	35.00	66.00	-1.258	0.573

2) ผู้วิจัยวิเคราะห์หาเกณฑ์ปกติวิสัยโดยนำคะแนนดิบมาแจกแจงความถี่ จากนั้นแปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนปกติ (Normalized T-score: T) ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม จำแนกตามประเภทของแบบสอบถาม 3 แบบ คือ ข้อคำถามความคิดเห็นและการปฏิบัติ ข้อคำถามสถานการณ์เชิงเหตุผล ที่มีการให้คะแนนแบบมาตราส่วนค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อคำถามสถานการณ์เชิงการแสดงพฤติกรรม ที่มีการให้คะแนนแบบ 3 ตัวเลือก (Multiple Choice) การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการจำแนกระดับความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นว่า ควร

ได้รับการดูแลพัฒนาให้สูงขึ้น ระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า ควรได้รับการส่งเสริมให้สูงมากยิ่งขึ้น และระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่า ควรได้รับการเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น ใช้เกณฑ์การแบ่งคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 33% ที่ได้มาจากการทำเกณฑ์ปกติวิสัย (norms) ด้วยคะแนนปกติที่ (Normalized T-score: T) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Cureton (1951) ในกรณีที่การแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ช่วงคะแนน T ที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานการจำแนกระดับความฉลาดทางจริยธรรมโดยภาพรวมจำแนกรายองค์ประกอบตามประเภทแบบวัดสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

องค์ประกอบ	ระดับ	ช่วงคะแนน			ภาพรวม
		ข้อคำถามความ คิดเห็นและการ ปฏิบัติ แบบการให้ คะแนนแบบมาตรา ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	ข้อคำถามสถานการณ์ เชิงเหตุผล แบบการ ให้คะแนนแบบมาตรา ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	ข้อคำถามสถานการณ์ เชิงการแสดง พฤติกรรม แบบการ ให้คะแนนแบบแบบ 3 ตัวเลือก (Multiple Choice)	
1. ความเท่า เทียมกัน	ค่อนข้าง ต่ำ	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 48	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 154
	ปาน กลาง	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 48-55	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 47-55	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 154-170
	สูง	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 56 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 56 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 171 ขึ้นไป
		คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 145
2. ความเอาใจ ใส่	ค่อนข้าง ต่ำ	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 145
	ปาน กลาง	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 47-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 145-165
	สูง	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 165 ขึ้นไป
		คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 140
3. การมี ศีลธรรม	ค่อนข้าง ต่ำ	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 140
	ปาน กลาง	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 47-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 47-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 140-160
	สูง	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 161 ขึ้นไป
		คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 146
4. ความ อดทน	ค่อนข้าง ต่ำ	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 146
	ปาน กลาง	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 47-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 47-56	คะแนนปกติที่ (T) เท่ากับ 146-157
	สูง	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 57 ขึ้นไป	คะแนนปกติที่ (T) ตั้งแต่ 158 ขึ้นไป
		คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติที่ (T) น้อยกว่า 146

องค์ประกอบ	ระดับ	ช่วงคะแนน			
		ขอคำถามความคิดเห็นและการปฏิบัติ แบบการให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	ขอคำถามสถานการณ์เชิงเหตุผล แบบการให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	ขอคำถามสถานการณ์เชิงการแสดงผลพฤติกรรม แบบการให้คะแนนแบบแบบ 3 ตัวเลือก (Multiple Choice)	ภาพรวม
5. การควบคุมตนเอง	ค่อนข้างต่ำ	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 146
	ปานกลาง	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 47-56	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 146-163
	สูง	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 57 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 164 ขึ้นไป
6. ความเมตตากรุณา	ค่อนข้างต่ำ	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 140
	ปานกลาง	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 47-54	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 47-56	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 140-161
	สูง	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 57 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 162 ขึ้นไป
ภาพรวม	ค่อนข้างต่ำ	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 46	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 47	คะแนนปกติ (T) น้อยกว่า 158
	ปานกลาง	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 46-54	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 47-56	คะแนนปกติ (T) เท่ากับ 158-175
	สูง	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 55 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 57 ขึ้นไป	คะแนนปกติ (T) ตั้งแต่ 176 ขึ้นไป

หมายเหตุ ระดับคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ...

- ระดับค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นว่า ควรได้รับการดูแลพัฒนาให้สูงขึ้น
- ระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า ควรได้รับการส่งเสริมให้สูงมากยิ่งขึ้น
- ระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่า ควรได้รับการเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น

3) สรุปผลประเมินคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินในช่วง 4.57-5.00 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายละเอียดคะแนนในแต่ละประเด็นมีดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปผลประเมินคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อรายการ	ระดับคะแนน					ค่าเฉลี่ย ประเมิน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านอรรถประโยชน์						
1. มีความคุ้มค่าในการนำไปใช้ประโยชน์	7	0	0	0	0	5.00
2. มีประโยชน์ต่อวงการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง	7	0	0	0	0	5.00
3. มีการระบุแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน	5	2	0	0	0	4.71
4. ใช้ประโยชน์ในการวัดความฉลาดทางจริยธรรม	7	0	0	0	0	5.00
ด้านความเป็นไปได้						
1. ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้คู่มือนี้ได้อย่างสะดวก	5	2	0	0	0	4.71
2. สามารถนำคู่มือนี้ไปปฏิบัติได้จริงในโรงเรียน	4	3	0	0	0	4.57
3. ผลที่ได้จากการวัดสอดคล้องกับคุณลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน	5	2	0	0	0	4.71
4. นำไปใช้วัดความฉลาดทางจริยธรรม ได้ในทางปฏิบัติ	6	1	0	0	0	4.86
ด้านความเหมาะสม						
1. การวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้กับนักเรียน	7	0	0	0	0	5.00
2. เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีความเหมาะสม	7	0	0	0	0	5.00
3. เนื้อหาของคู่มือครบถ้วนเหมาะสมกับการนำไปใช้งาน	5	2	0	0	0	4.71
4. การใช้คู่มือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	7	0	0	0	0	5.00
ด้านความถูกต้อง						
1. การอธิบายรายละเอียด และขั้นตอนต่างๆ ในคู่มือ เป็นไปอย่างถูกต้อง	6	1	0	0	0	4.86
2. แนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวถึงในคู่มือมีความถูกต้อง	6	1	0	0	0	4.86
3. การพิมพ์ ตัวสะกด และการเว้นวรรคถูกต้อง	7	0	0	0	0	5.00
4. ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือถูกต้องและน่าเชื่อถือ	7	0	0	0	0	5.00

แนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งเป็น 2 วิธี คือ 1) การวิเคราะห์และรายงานในภาพรวม จำแนกเป็นแต่ละสถานการณ์ของแบบวัดแต่ละตอน และ 2) การวิเคราะห์และรายงานรายองค์ประกอบจำแนกตามประเภทแบบวัด และ 3) การพิจารณารายบุคคล โดยการพิจารณาเปรียบเทียบคะแนน T กับเกณฑ์ และองค์ประกอบที่ควรปรับปรุง

2. การค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยนำแบบสนทนากลุ่มไปเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน พร้อมสรุปความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม กล่าวถึง ความฉลาดทางจริยธรรม ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เนื่องจากกระแสสังคมมีความรุนแรงและเป็นสังคมที่เปราะบาง มีการแข่งขันกันอย่างมาก จนทำให้เกิดการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีจริยธรรม ดังนั้นจะต้องมีกระบวนการที่ทำให้เกิดความฉลาดทางจริยธรรมด้วย เพื่อช่วยในการเสริมสร้างสิ่งที่ดีถูกต้องเหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในสังคม ในส่วนของเครื่องมือในการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีความหลากหลายทั้งเป็นแบบประเมินตนเอง การแบบทดสอบเชิง

สถานการณ์ ถือว่าสามารถสะท้อนคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง แต่ควรคำนึงถึงความชัดเจนในคู่มือที่บ่งชี้เฉพาะในเรื่องความฉลาดทางจริยธรรม เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้รู้ หาแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้ มีทัศนคติที่ดีเพื่อที่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากขึ้น ทั้งนี้ด้านการวัดและประเมินความฉลาดทางจริยธรรมนั้นควรมีการรายงานผลที่ชัดเจนเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้ปกครองและผู้สนใจทั่วไป อาจจะใช้รูปภาพประกอบ หรือกราฟ เป็นส่วนหนึ่งของการรายงานผล

การใช้คะแนนมาตรฐาน T-score อาจเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการ แต่อาจจะมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากครูผู้สอนไม่เข้าใจความหมายของคะแนนมาตรฐาน และมีปัญหาในการคิดคำนวณ ควรจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูป หรือ Excel ในการคำนวณค่าคะแนนมาตรฐานจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนที่ใช้เครื่องมือวัดได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเหมาะสมแก่ผู้ใช้เครื่องมือ เช่น ผู้ปกครอง และผู้สนใจทั่วไป คู่มือนำไปใช้กับครู หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การรายงานผลควรมีความชัดเจนเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมสะดวกต่อการใช้งาน ส่วนรายละเอียดด้านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ อาจย้ายผลการตรวจสอบคุณภาพของค่าสถิติไปไว้ภาคผนวก เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ใช้งานได้ศึกษาเพิ่มเติม สำหรับการพัฒนาคู่มือในอนาคต ควรพิจารณาในลักษณะแบบสัมภาษณ์ (Interview form) ทั้งนี้ อาจใช้การสังเกตพฤติกรรมร่วมการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักเรียนเพิ่มขึ้น และสามารถพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลได้

เรื่องของการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตการศึกษา โรงเรียน และครอบครัว ควรสืบหาความร่วมมือกัน โดยการบูรณาการจากเชิงนโยบายนำมาสู่การปฏิบัติ ในการขับเคลื่อน สนับสนุน ข้อมูลต่างๆ ในการให้นักเรียนได้มีการวัดและประเมินความฉลาดทางจริยธรรม โดยกำหนดเป็นกิจกรรมในหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละโรงเรียน ไม่ควรนำมาใช้ในการวัดและประเมินผลเพื่อจัดลำดับของประเทศ เพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน หากจะนำผลการวัดประเมินความฉลาดทางจริยธรรม ไปใช้พัฒนาส่งเสริมผู้เรียน ควรใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการพัฒนาตามช่วงวัยของนักเรียนด้วย และในการจัดการเรียนการสอน ควรใช้เทคนิคเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการส่งเสริมผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น กรณีศึกษา บทบาทสมมุติ การใช้ Phenomenon based หรือการใช้ Project based เป็นต้น

ปัจจัยสนับสนุนที่มีบทบาทสำคัญต่อการวัดประเมิน และการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน พร้อมสรุปความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ (1) ผู้ออกนโยบายในการจัดการเรียนรู้ สอดแทรกกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (2) โรงเรียน ให้ความสำคัญ และนำผลการประเมินไปใช้ (3) ผู้ปกครอง เชื้อถือและให้ความสำคัญ และ (4) นักเรียน การปลูกฝังนักเรียนตั้งแต่เด็ก ตามแนวทางของความเป็นไทยให้ตระหนักรู้ด้านจริยธรรม สำหรับปัจจัยขัดขวาง ได้แก่ (1) การลดความสำคัญของคู่มือ และการไม่นำไปใช้ (2) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว (3) วิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ไม่เอื้อต่อการส่งเสริม และ (4) เป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการแข่งขัน ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

อภิปรายผล

1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางจริยธรรม และแนวทางการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการจำแนกระดับความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับค่อนข้าง ระดับปานกลาง และระดับสูง ใช้เกณฑ์การแบ่งคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 33% ที่ได้มาจากการทำเกณฑ์ปกติวิสัย (norms) ด้วยคะแนนปกติ (Normalized T-score: T) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Cureton (1951) ในกรณีที่มีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ ส่วนสรุปผลประเมินคุณภาพคู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลประเมินในช่วง 4.57-5.00 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประเด็นเพิ่มเติมที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ คู่มือการใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม ทำให้มีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย อีกทั้งการนำเสนอผลการประเมินความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิเคราะห์และรายงานในภาพรวม การวิเคราะห์และรายงานรายองค์ประกอบจำแนกตามประเภทแบบวัด และการพิจารณารายบุคคล โดยการพิจารณาเปรียบเทียบคะแนน T กับเกณฑ์ และองค์ประกอบที่ควรปรับปรุง สามารถสะท้อนคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ง่ายต่อการนำไปใช้ อีกทั้งเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาการเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้งานได้ง่ายและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยจะเห็นได้ว่า คู่มือมีแนวทางกำหนดรูปแบบได้อย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดประเมิน มีวัตถุประสงค์แจ่มชัดชัดเจน มีการบอกขั้นตอน การตรวจสอบคุณภาพได้อย่างครบถ้วน มีเกณฑ์วัดประเมิน และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ สะดวกสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาได้ แต่ควรมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการประเมินจากภายนอก ให้เกิดมุมมอง นอกเหนือจากสิ่งที่นักเรียนทำแบบประเมินเอง ช่วยให้เป็นประโยชน์ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนา ส่งเสริม นักเรียน และสามารถช่วยให้ผู้ปกครองวิเคราะห์นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Lincharearn (2018) กล่าวถึง การตรวจสอบว่าข้อมูลจากผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลจากผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

2. การค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การค้นหาแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม กล่าวถึง ความฉลาดทางจริยธรรม ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน สังคมที่เปราะบาง จำเป็นต้องมีกระบวนการที่ทำให้เกิดความฉลาดทางจริยธรรมด้วย เพื่อช่วยในการเสริมสร้างสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในสังคม ในเรื่องของการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตการศึกษา โรงเรียน และครอบครัว ควรมีบทบาทร่วมกัน โดยการบูรณาการจากเชิงนโยบายนำมาสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับ Killen & Smetana (2015) ได้เขียนหนังสือคู่มือการพัฒนาคุณธรรม มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้กับนักเรียน ตลอดจนการแสวงหาความรู้ในรูปแบบของการศึกษาทางทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ดังนั้น โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างอุปนิสัยของเด็ก อีกทั้ง Dewey (1934) นักปรัชญาและนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงรู้จักกันแพร่หลายในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 กล่าวว่า “การศึกษาด้านศีลธรรมเป็นหัวใจสำคัญซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับ Lickona (1991) ที่ได้อธิบายถึงบทบาทของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนว่า โรงเรียนและครูควรให้ความรู้ และ

สร้างอุปนิสัยโดยเฉพาะแก่ผู้เรียน โดยการสอนความเคารพและความรับผิดชอบ ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การโต้ตอบของครูกับนักเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สอนที่จะต้องทำหน้าที่ให้เป็นแบบอย่างทั้งในด้านของอุปนิสัยและการตัดสินใจโดยยึดตามคุณธรรมทางสังคมและศีลธรรม และจากผลการศึกษาของ Peters (1966) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการศึกษากับการตัดสินใจทางศีลธรรม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนต้องมีบรรยากาศหรือจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมศีลธรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน (Gibbs, Potter & Goldstein, 1995) นอกจากนี้ Apple (1989) ยังกล่าวไว้ว่า นอกจากความรู้แล้ว ในโรงเรียนนักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมและค่านิยมในการดำรงชีวิต บรรยากาศทางศีลธรรม หลักสูตร กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนล้วนเป็นลักษณะเด่นที่ส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน ซึ่งนักวิชาการด้านการศึกษาและจิตวิทยา Herrick (2003) มีมุมมองชัดเจนว่า ไม่มีจริยธรรมและค่านิยมโดยกำเนิด แต่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ลักษณะเหล่านี้ผ่านการศึกษา ดังนั้นในการจัดการศึกษาหากขาดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศีลธรรมในนักเรียนอาจทำให้สังคมเสื่อมเสียได้ นอกจากนี้ ในปี 2001 Borba ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาการศึกษา เป็นบุคคลแรกที่เริ่มศึกษาความฉลาดทางด้านจริยธรรม เรื่อง Moral Intelligence : Parents Do Make A Difference (Borba, 2001) พบว่า พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองสามารถทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ มีรายงานการวิจัย ที่รับรองแล้วว่า ความฉลาดทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดได้ โดยผู้ที่มิบทบาทสำคัญที่สุดและเป็นผู้ที่ช่วยให้บุคคลเหล่านั้นได้เรียนรู้ได้ดีที่สุดนั่นก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ใช่ครูอาจารย์อย่างที่เข้าใจกัน แต่พ่อแม่ ผู้ปกครองมักจะเลยตอบบทบาทในฐานะผู้สั่งสอนให้เกิดความฉลาดทางจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมด้านจริยธรรม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล และเป็นการใช้เทคนิคการเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจ มอบรางวัล ให้แก่นักเรียน ที่สามารถดำเนินงานกิจกรรมจนบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย เพื่อจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล
2. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนที่เอื้อประโยชน์ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้พัฒนาคุณลักษณะเกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม อย่างการเน้นความสำคัญในบางองค์ประกอบเป็นหลัก เช่น องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีศีลธรรม มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง รวมถึงสามารถเสริมกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะความฉลาดทางจริยธรรม ตามองค์ประกอบอื่น สอดแทรกเข้าไปด้วย ซึ่งสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนและสถานศึกษานั้น
3. ควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา วิจัย ค้นหารูปแบบ การปลูกฝัง การสร้างค่านิยมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะความฉลาดทางจริยธรรม โมเดลการวัด เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระดับบุคคล จนส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งนำไปสู่ความเจริญในระดับประเทศต่อไป
4. หน่วยงานผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ ภูมิภาค และพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อเฝ้าระวังและการกำหนดแผนการพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะรวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับเยาวชนในกลุ่มอื่นๆ อาทิเช่น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นักเรียนอาชีวศึกษา เป็นต้น รวมถึงการศึกษาพัฒนาตัวบ่งชี้อื่นๆ ที่เป็นปัจจัยเสริม (ปัจจัยสนับสนุนจากครอบครัว/ปัจจัยสนับสนุนจากสังคม) สำหรับโมเดลการวัด องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางจริยธรรม จากการศึกษา

2. ควรศึกษาข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขยายผลการวิจัยและพัฒนาการวัดความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ หรือการศึกษาเชิงลึกเพิ่มเติม แล้วนำไปปรับปรุงแบบวัดให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

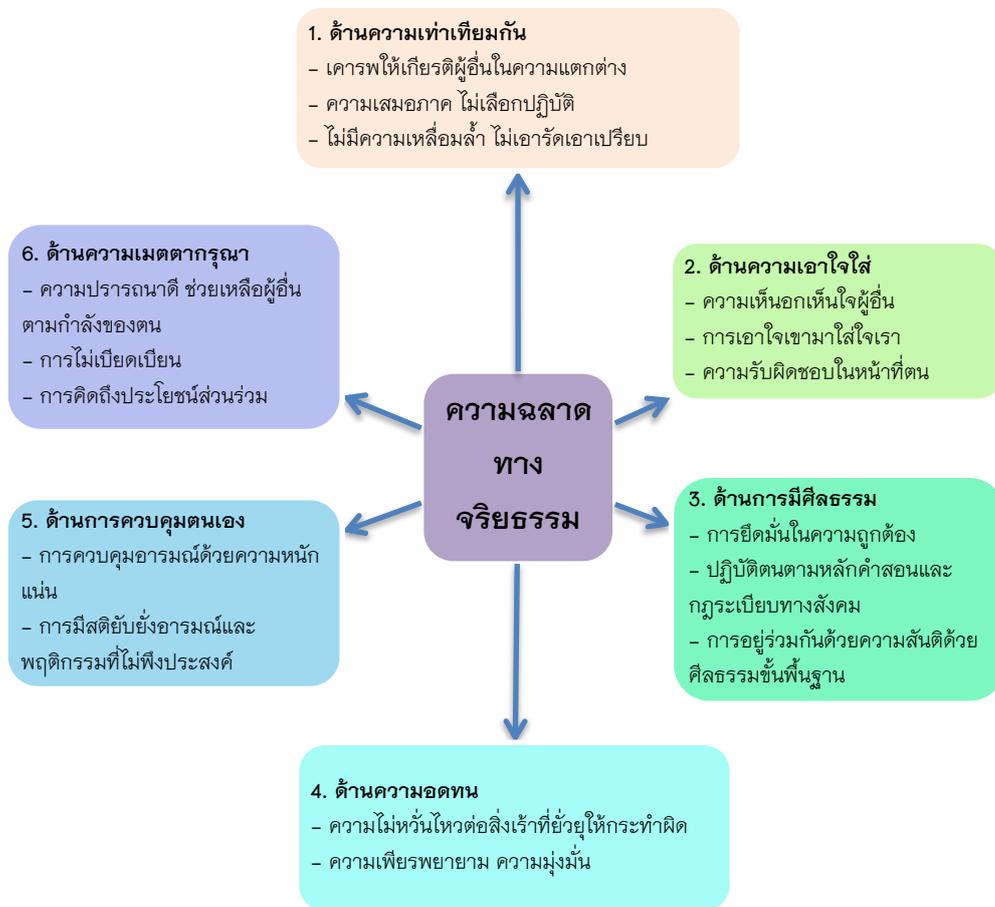
3. ควรศึกษาเพื่อขยายผลการวิจัยในมุมมองของผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และผู้นำชุมชน ต่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางจริยธรรม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ ภูมิภาค และพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำเครื่องมือแบบวัดนี้ไปใช้ในการวัดความฉลาดทางจริยธรรม รวมถึงนำมาใช้ เพื่อเฝ้าระวังและการกำหนดแผนการพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะรวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากการดำเนินการวิจัย พบว่าองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความเท่าเทียมกัน 2) ด้านความเอาใจใส่ 3) ด้านการมีศีลธรรม 4) ด้านความอดทน 5) ด้านการควบคุมตนเอง และ 6) ด้านความเมตตากรุณา

ภาพที่ 1 โมเดลโครงสร้างองค์ประกอบการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

References

- Abdellatif, M. S. (2022). Moral intelligence and its relationship to academic entitlement and academic performance of secondary school students. *European Journal of Educational Research*, 11(4), 2291–2301. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.11.4.2291>.
- Apple, M. W. (1989). *Cultural Politics and Education*. Teachers College Press.
- Beheshtifar, M., Esmaeli, Z., & Nekoie. Moghadam, M. (2011). Effect of Moral Intelligence on Leadership. *European Journal of Economics Finance and Administrative Sciences*, 43, 6–11.
- Borba, M. (2001). *Building Moral Intelligence: The Seven Essential Virtues that Teach Kids to Do the Right Thing*. John Wiley & Sons.
- Chantavanich, S., Laodumrongchai, S., & Stringer, C. (2016). Under the Shadow: Forced Labour Among Sea Fishers in Thailand. *Marine Policy*, 68, 1–7.

- Cureton, E.E. (1951). Validity. In E.F. Lindquist (ed.), *Educational Measurement* (pp.621–694). American Council on Education.
- Dewey, J. (1934). *A Common Faith* (4th ed.). Yale University Press.
- Faramarzi, M. et al. (2014). The Role of Moral Intelligence and Identity Styles in Prediction of Mental Health Problems in Healthcare Students. *Health*, 6(8), 664–672.
<http://dx.doi.org/10.4236/health.2014.68086>
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind*. Basic Books.
- Gibbs, J.C., Potter, G.B., & Goldstein, A.P. (1995). *The EQUIP Program. Teaching youth to think and act responsibly through a peer–helping approach*. Research Press.
- Herrick, J. (2003). *Humanism: An Introduction*. Rationalist Press Association.
- Jaikla, P., Worakham, P., & Ingard, S. (2012). The Relationship Model of Factors Influencing Moral Quotients of Junior High School Students in Maha Sarakham Province. *RMU.J (Humanities and Social Sciences)*, 6(2), 109–117.
- Killen, M., & Smetana, J.G. (2015). Origins and Development of Morality. In M. E. Lamb & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of Child Psychology and Developmental Science: Socioemotional Processes* (pp. 701–749). John Wiley & Sons.
<https://doi.org/10.1002/9781118963418.childpsy317>
- Kohlberg, L., & Ryncarz, R. (1990). Beyond Justice Reasoning: Moral Development and Consideration of a Seventh Stage. In C. Alexander & A. Langer (Eds.), *Higher Stages of Human Development*. Oxford University Press.
- Koosirivichian, P. (2007). Intelligence in various fields that everyone should have. *Academic Journal of Education*, 8(1), 87–98.
- Lennick, D., & Kiel, F. (2005). *Moral Intelligence: Enhancing Business Performance & Leadership Success*. Wharton School Publishing.
- Lennick, D., & Kiel, F. (2011) *Moral Intelligence 2.0: Enhancing Business Performance and Leadership Success in Turbulent Times*. Pearson Prentice Hall.
- Lickona, T. (1991). *Educating for Character: How our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. Bantam Books.
- Lincharearn, A. (2018). Qualitative Data Analysis Techniques. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University: JEM–MSU*, 17(1), 17–29. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jjemmsu/article/view/149164/109532>
-

Peters, R.S. (1966). *Ethics and Education*. Allen & Unwin.

Rodney, H.C. (2010). Considering Moral Intelligence as Part of a Holistic Education. In *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, Denver, CO, April, 30 – May, 4. (pp. 1-9). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED509643.pdf>